

## **SEGURETAT I VICTIMITZACIÓ A LES ILLES BALEARS 2010**

### **Primera parte: Marco teórico**

A continuación les ofrecemos la primera parte de la investigación "Seguretat i victimització a les Illes Balears 2010", realizada por la Fundació Gadeso y destinada a analizar las percepciones ciudadanas de seguridad (e inseguridad) a nuestra comunidad.

Esta primera parte incluye la introducción del trabajo, donde se desarrolla el marco teórico que ha guiado la investigación y los resultados globales más significativos.

# SEGURETAT I VICTIMITZACIÓ A LES ILLES BALEARS

2010

Primera part: introducció



*Març 2010*

**A TALL D'INTRODUCCIÓ**

***EL MARC SOCIOLÒGIC DE LA INSEGURETAT  
A LES ILLES BALEARS***

A les societats modernes s'ha generat un fenomen social de sentiment de temor respecte a la seguretat referida a les persones físiques y als béns. La ciutadania exigeix a l'estat que exerceixi una intervenció al respecte tant en l'àmbit punitiu com preventiu.

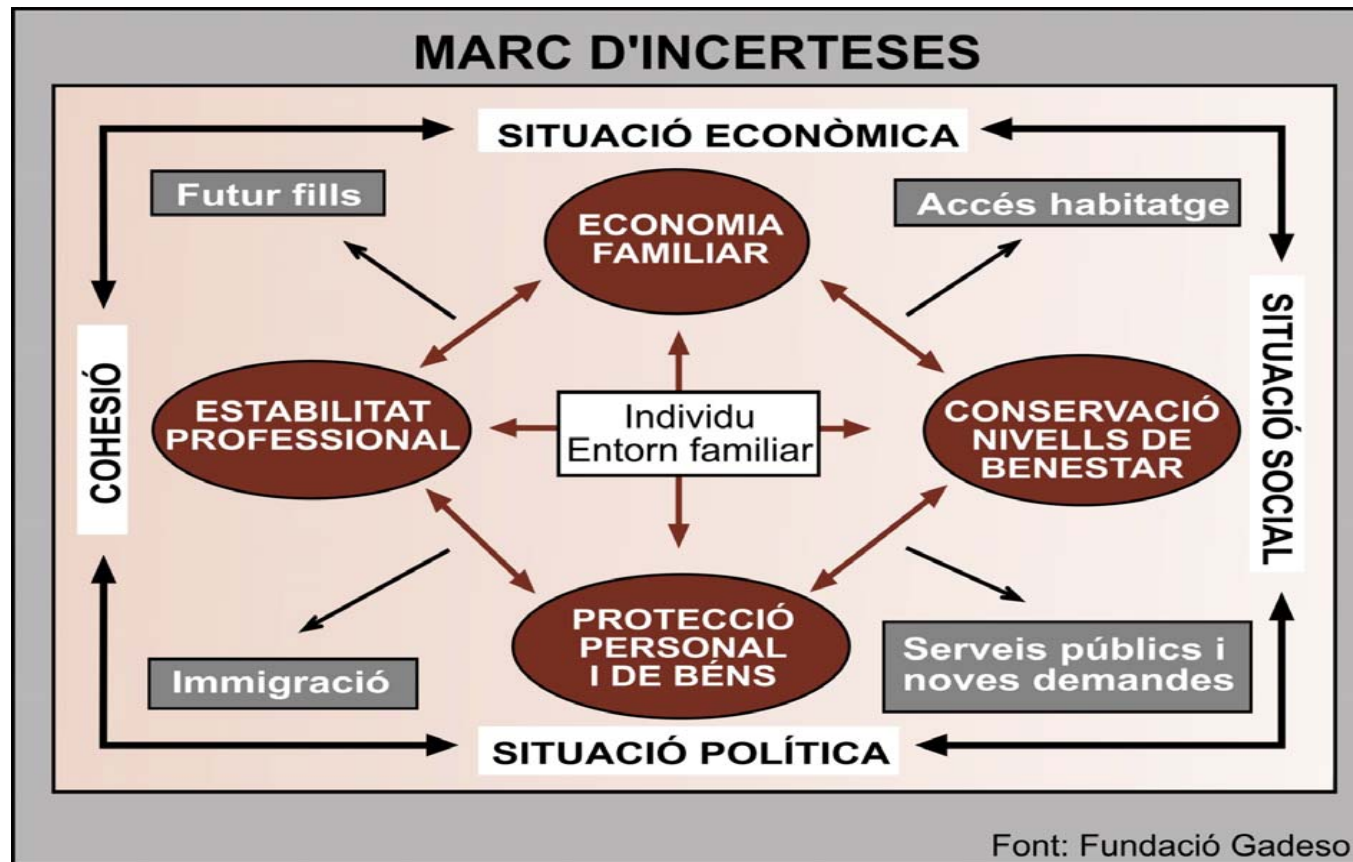
La seguretat ciutadana és, doncs, un producte recent de l'evolució sociopolítica dels últims anys, y és una construcció col·lectiva a partir d'algunes dades objectives (haver estat víctima de algun delicte, o simplement, l'augment dels fets delictius), i en funció dels quals s'ha generat un conglomerat de temors i preocupacions que, a través de les relacions quotidianes s'ha convertit en una estructura social autònoma de la por col·lectiva a ser víctima de algun delicte: la **inseguretat ciutadana**.

En la construcció social de aquesta sensació de seguretat/inseguretat ciutadana intervenen diversos factors: uns, més "clàssics", com l'augment de la delinqüència, la crisi de confiança en el sistema penal o una major problemàtica de la marginació social; d'altres, més recents, com la inestabilitat laboral (i una de les seves conseqüències més tangibles: l'increment de les taxes d'atur) o la pèrdua de valors (o la seva substitució per uns altres de nous).

L'estudi de la seguretat pública s'ha convertit en una prioritat per a les autoritats polítiques de les societats occidentals. S'ha de destacar el fet de que en moltes ocasions els esforços es concentren prioritàriament en reduir las xifres de delinqüència, i a vegades no es té tant en compte el fet de treballar per a reduir la sensació de inseguretat, que no s'assoleix únicament reduint les esmentades xifres.

## MARC SOCIOLÒGIC D'INCERTESES

Per comprendre el significat de la percepció ciutadana de la seguretat pública en sentit estricte, és necessari acudir a un concepte més ampli que sol afectar a les societats que experimenten canvis profunds en tots els seus paràmetres relacionals, que es concreten en un marc d'incerteses.



La gràfica anterior reflecteix l'esquema bàsic que determina la percepció d'inseguretat dels ciutadans i ciutadanes de les Illes Balears. És, doncs, el model que ja va guiar la investigació de 2009 sobre la seguretat i la victimització a la nostra comunitat i que també ha servit de marc per a l'actual investigació.

Com es pot comprovar, a un primer nivell, envoltant el nucli format per l'individu i el seu entorn familiar, es situen l'economia familiar, l'estabilitat professional, la conservació dels actuals nivells de benestar i la protecció personal i dels béns. Aquests ítems es concreten en aspectes més específics com poden ser la inquietud davant la presència rellevant d'immigrants, la manca de perspectives de futur per als fills, l'exigència d'uns serveis públics de qualitat davant les noves demandes i la gran dificultat per accedir a un habitatge.

A un segon cercle es situen els factors que emmarquen aquestes inseguretats: la situació política, la situació social, la situació econòmica i la cohesió social.

Aquest marc global d'incerteses es pot concretar més, i així ho reflectim en la taula següent:

<b>TREBALL</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- Augment atur i precarització laboral</li> <li>- Atur juvenil</li> <li>- Baixa qualificació</li> <li>- Deslocalització</li> <li>- Difuminació de les professions</li> <li>- Manca de motivació</li> </ul>
<b>FAMÍLIA</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- Descens de la nupcialitat</li> <li>- Retard edat matrimoni i emancipació</li> <li>- Descens natalitat</li> <li>- Manca d'habitatge</li> <li>- Complexitat relacions familiars</li> <li>- Crisi de sociabilitat</li> </ul>
<b>VALORS I CREENCES</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- Crisi de les concepcions tradicionals</li> <li>- Nous sistemes d'identitats</li> <li>- Canvis de valors i pautes socials</li> <li>- Crisi de criteris morals</li> <li>- Tendència a l'anomia</li> </ul>
<b>XARXES SOCIALS</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- Canvis i difuminació de vincles</li> <li>- Tendència a l'individualisme i aïllament social</li> <li>- Augment de les migracions: pèrdua de vincles</li> <li>- Pertinences laxes i heterogènies</li> </ul>

<b>MEDI AMBIENT</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- Crisi ecològica</li> <li>- Canvi climàtic / Escalfament global</li> <li>- Desastres naturals</li> <li>- Esgotament recursos naturals</li> <li>- Desequilibris entre població i riquesa</li> <li>- Destrucció espècies</li> </ul>
<b>INSTITUCIONS POLÍTIQUES</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- Crisi de l'estat nacional</li> <li>- Desimplicacions (apatia, abstenció...)</li> <li>- Desajusts de les institucions (micro-macro)</li> <li>- Dèficits democràtics</li> <li>- Poders opacs</li> <li>- Noves piràmides de poder (econòmics, comunicacionals...)</li> </ul>
<b>BENESTAR SOCIAL</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- Augment de la fam i la pobresa al món</li> <li>- Augment desigualtats</li> <li>- Crisi estat del benestar</li> <li>- Retrocessos socials</li> <li>- Concentració riquesa i poder</li> <li>- Noves formes d'exclusió social</li> </ul>
<b>VIOLÈNCIA I INSEGURETAT</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- Augment delinqüència</li> <li>- Violència de gènere</li> <li>- Violències juvenils anòmiques: pandillismes</li> <li>- Terrorisme</li> <li>- Noves màfies internacionals</li> </ul>

Font: José Félix Tezanos. Revista TEMAS N°184 (Marzo 2010)

## MARC SOCIOLÒGIC DE CRISI SOCIOECONÒMICA

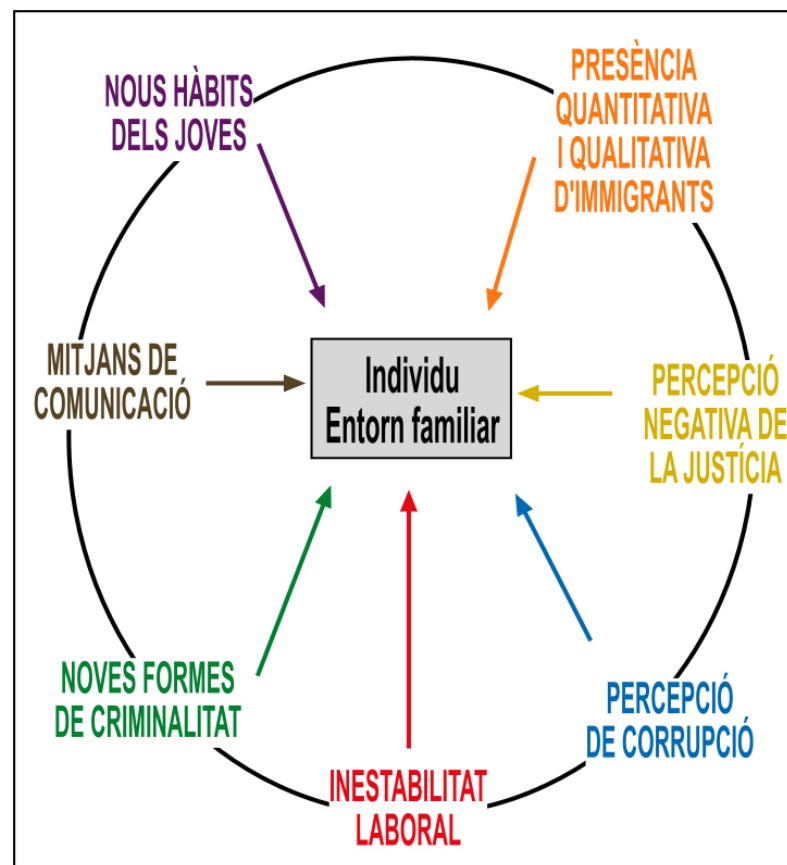
Els factors d'incerteses es poden convertir en factors d'inseguretat si s'emmarquen dins l'actual crisi socioeconòmica que estam patint. Crisi que no només s'ha d'interpretar com a "financera" sinó també des de la vessant de manca d'un sistema productiu competitiu, basat en mà d'obra qualificada, així com la constatació d'una manca de valors cívics. La conjunció d'aquest dos elements es concreta en una crisi de la nostra estructura social, amb indicadors preocupants de descohesió social.

Al quadre següent volem concretar aquest "marc sociològic de la crisi", especificant quins són els principals factors de la inseguretat a les Illes Balears. Com es pot comprovar, hi trobam aspectes tan rellevants com la *presència quantitativa i qualitativa d'immigrants* o la *inestabilitat laboral (atur)*. Aquest darrer aspecte, com es podrà veure al llarg del treball, és el que més augment ha experimentat en comparació amb la darrera investigació (any 2009). També destaquen els *mitjans de comunicació* (el que no es comunica, no existeix) o les *percepcions ciutadanes* envers la *justícia* o la *corrupció*.

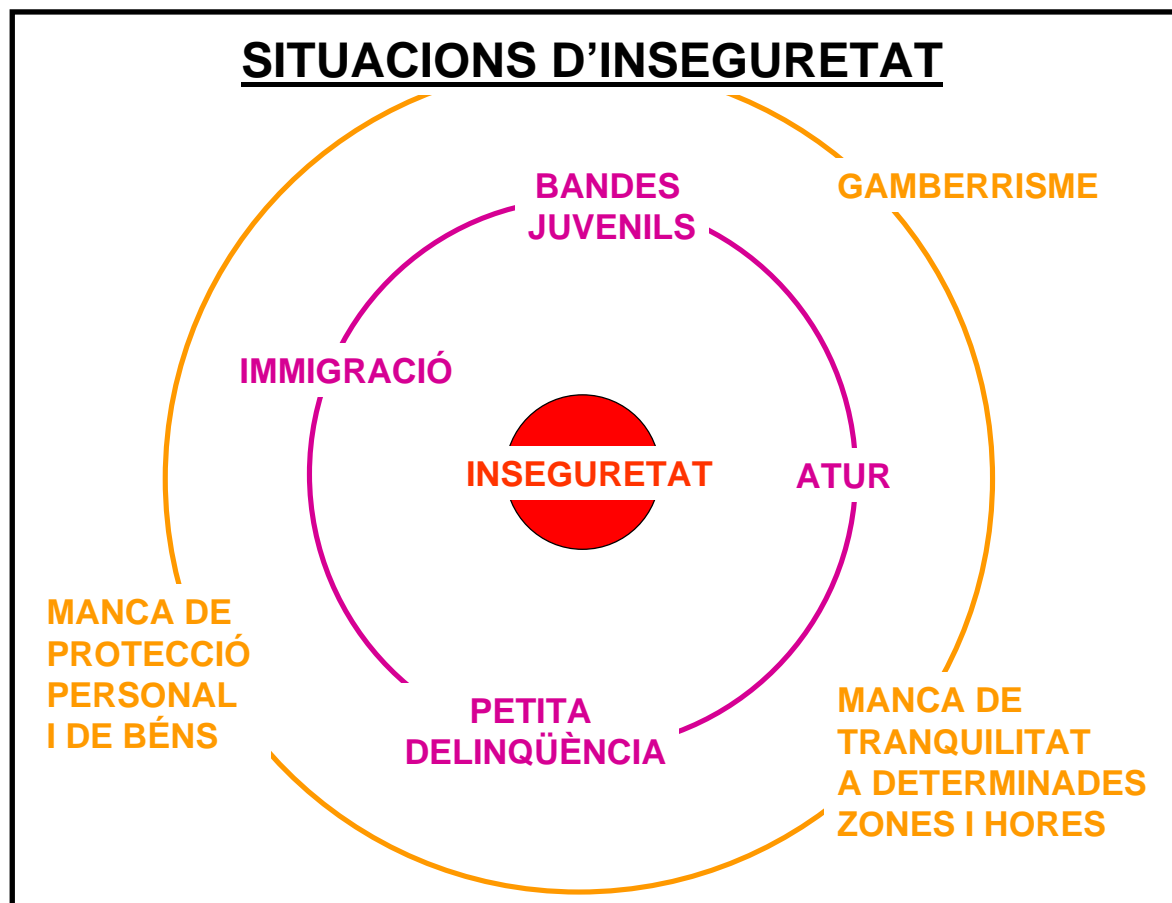
## MARC SOCIOLÒGIC DE CRISI SOCIOECONÒMICA

Els factors d'incerteses es poden convertir en factors d'inseguretat si s'emmarquen dins l'actual crisi socioeconòmica que estam patint. Crisi que no només s'ha d'interpretar com a "financera" sinó també des de la vessant de manca d'un sistema productiu competitiu, basat en mà d'obra qualificada, així com la constatació d'una manca de valors cívics. La conjunció d'aquest dos elements es concreta en una crisi de la nostra estructura social, amb indicadors preocupants de descohesió social. Al quadre següent volem concretar aquest "marc sociològic de la crisi", especificant quins són els principals factors de la inseguretat a les Illes Balears. Com es pot comprovar, hi trobam aspectes tan rellevants com la *presència quantitativa i qualitativa d'immigrants* o la *inestabilitat laboral (atur)*. Aquest darrer aspecte, com es podrà veure al llarg del treball, és el que més augment ha experimentat en comparació amb la darrera investigació (any 2009). També destaquen els *mitjans de comunicació* (el que no es comunica, no existeix) o les *percepcions ciutadanes* envers la *justícia* o la *corrupció*.

### Factors d'inseguretat



Tots aquests factors d'inseguretat, provocats per una societat en canvi (incerteses) i immersa en una profunda crisi socioeconòmica es concreten en situacions d'inseguretat que tendeixen a magnificar les dades de percepció ciutadana d'inseguretat referides a la seguretat pública.



## CAUSES I SOLUCIONS

Com és habitual a totes les investigacions de la Fundació Gadeso, i degut a les conegudes diferències territorials de la nostra comunitat, tots els resultats d'aquest treball s'ofereixen desglossats per illes. No obstant, hem considerat adient oferir una primera visió de la inseguretat al conjunt de Balears. Per això, a la gràfica següent es reflecteixen les principals causes d'aquesta inseguretat, amb els principals camins de solució.

Com es pot comprovar al quadre següent, hi ha canvis molt rellevants en referència als resultats de les anteriors investigacions, inclosa la darrera de 2009. Pel conjunt de les Illes Balears, els immigrants i l'atur es consideren les principals causes que provoquen inseguretat, conjuntament amb la manca d'eficàcia i de presència de les forces de seguretat. També és rellevant l'existència d'unes lleis inadequades per a les noves situacions que provoquen inseguretat i la manca de mitjans de la justícia.

En conseqüència, les solucions que es proposen passen, bàsicament, per l'augment de la presència i eficàcia de les forces de seguretat, la limitació de la immigració i la millora i agilització del sistema judicial. Pot cridar l'atenció que es comenci a posar en valor la urgència i necessitat de millorar el sistema educatiu i els entorns familiars com a solució a les situacions d'inseguretat.

En qualsevol cas, i com ja hem apuntat abans, aquesta breu introducció només vol realitzar una fotografia de la inseguretat al conjunt de Balears. Hi ha diferències significatives entre les illes que s'analitzaran al llarg d'aquest treball.

<b><u>PRINCIPALS CAUSES</u></b>	
<b>Immigració</b>	<b>32,4%</b>
<b>Atur</b>	<b>32,1%</b>
<b>Manca de vigilància i eficàcia de les forces de seguretat</b>	<b>30,1%</b>
<b>Lleis inadequades o mal aplicades</b>	<b>27,8%</b>
<b>Presència social de la droga</b>	<b>19,6%</b>
<b>Entorns familiars</b>	<b>18,0%</b>

<b><u>PRINCIPALS SOLUCIONS</u></b>	
<b>Augment de la presència i de l'eficàcia de les forces de seguretat</b>	<b>37,8%</b>
<b>Limitar la immigració</b>	<b>36,5%</b>
<b>Modificació de les lleis i millora de l'eficàcia judicial</b>	<b>32,5%</b>
<b>Millora del sistema educatiu</b>	<b>19,7%</b>
<b>Millora dels entorns familiars</b>	<b>18,9%</b>
<b>Reducció de les desigualtats socials</b>	<b>15,3%</b>